

KAIP PASAKOTI
ISTORIJAS
vaikams

SILKE ROSE WEST ir JOSEPH SAROSY

KAIP PASAKOTI

ISTORIJAS
vaikams

SILKE ROSE WEST ir JOSEPH SAROSY

Iliustravo Rebecca Green

Iš anglų kalbos vertė Liucija Vakarė

Vilnius 2021

Versta iš:
How To Tell Stories To Children
Silke Rose West & Joseph Sarosy

*Published by special arrangement
with Houghton Mifflin Harcourt Publishing company.*

Leidinio bibliografinė informacija pateikiama
Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos
Nacionalinės bibliografijos duomenų banke (NBDB).

© Joseph Sarosy and Silke Rose West, 2019, 2021
© Iliustracijos, Rebecca Green, 2021
© Vertimas, Liucija Vakarė, 2021
© Leidykla VAGA, 2021

ISBN 978-5-415-02616-6

Žemės vaikams

„Tikėjimas pramanytomis, nematomomis
jėgomis... tikriausiai daug dažniau paskatins
imtis veiksmų nei tikėjimas tikrais papras-
tais dalykais.“

Brian Boyd „On the Origin of Stories“

Turinys

IŽANGA	11
1. „Pasakojimo kilpa“	29
2. Būkite savimi	53
3. Pradėkite nuo paprastų istorijų, kol vaikai dar maži	65
4. Pasakokite reguliariai	79
5. Varžtai ir veržlės	91
6. Guodžiantys pasakojimai	115
7. Pamokomi pasakojimai	129
8. Pasakojimai visai šeimai	147
9. Pabaiga	165
AUTORIŲ ŽODIS	183
PADĖKA	185
PASTABOS	189

Įžanga

Vaikai mumyse pažadina pasakotojus. Viskas prasideda mažyliui dar negimus, kai pradodate šnekėtis su tuo paslaptinguoju padarėliu, nekantraudami jį išvysti ir paliesti. Pamažu kūdikį supažindiname su pasauliu, užliejame švelnių žodžių srautu, daiginame kalbines šaknis. Iš jūsų balso kūdikis daug ką supranta ir žino, kad gali jaustis saugus, – tai yra pirmosios istorijos vaiko gyvenime. Netrukus vaikščioti pramokęs mažylis pradeda tyrinėti kiekvieną namų kertelę, o jūsų paaiškinimai, kurie nejučiomis patys tampa trumpuotėmis istorijomis, senus, savaime suprantamus dalykus nutvieskia nauja šviesa.

Pamatome, kad kai vaikas prašo ką nors papasakoti, jis trokšta ne siužeto, o jūsų dėmesio. Į tokį prašymą nevalia numoti ranka. Vaiko pasitikėjimas – brangi dovana. Jei tik suvokiame jo žodžių reikšmę: *Jis nori tapti artimas... Man!* – paprastai į vaiko norą atsiliepiame visa širdimi. Mums jo prašymas – puiki proga. Tokiomis akimirkomis gimę pasakojimai kartais būna visai paprasti, bet tokie jaukūs ir gilūs, kad atsiminimai neišblėsta visą gyvenimą.

Vis dėlto kartais būname tiesiog nusigalavę – po įtemptos darbo dienos, alinančio pokalbio su vyru ar žmona, pietums suvalgę vos vieną energetinį batonėlį su kava – ir

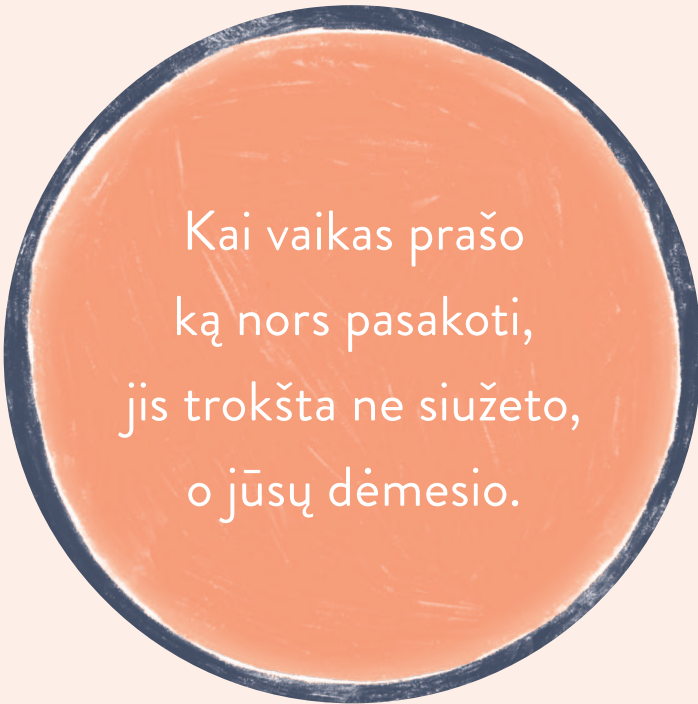
mintis apie pasakojimus visai nevilioja. Atrodo, tarsi lauktų dar vienas darbas – dar vienas iššūkis jūsų senkantiems energijos ir kūrybiškumo ištekliais.

Istorijų pasakojimas lengvai gali tapti alinančia ir buginančia užduotimi. Būname ne tik pavargę, bet ir gyvename apsupti tokių kino pramonės milžinų kaip „Disney“, „Marvel“ produkcijos ir J. K. Rowling kūrybinių. Argi įmanoma su jais konkuruoti? Ar išvis verta? Gal paprasčiau viską patikėti profesionalams?

Taip manyti būtų pagrįsta, jei svarbiausia būtų pati istorija, bet, kaip rodo tyrimai (ir kaip neabejotinai suprastite patys), pasakojant daug svarbiau, kad tarp pasakotojo ir klausytojo – jūsų ir vaiko – susikuria ryšys. Žvelgiant iš šios perspektyvos, pasakoti istorijas tampa lengviau, smagiau, nes taip galime subtiliai išreikšti meilę ir artumą savo vaikui.

Ar galite prisiminti tuos laikus, kai jums ką nors papasakojo mama, tėtis o gal mylima močiutė, senelis ar mokytoja? Daugelis žmonių tas akimirkas atsimins su didžiule nostalgija. Tikriausiai galėtumėte atkartoti tų pasakojimų fragmentus, pavyzdžiui, išvardyti pagrindinius veikėjus, bet dar labiau tikėtina, kad prisimenate tų akimirkų keliamus pojūčius. Jautėte, kad jumis rūpinamasi, kad sulaukėte – nusipelnėte – švelnaus suaugusiųjų dėmesio.

Ši knyga – kaip tik apie tai. Nemokysime pasakoti sensacingų istorijų, vertų kino filmų, o paaiškinsime, kaip kurti paprastus pasakojimus, kurie padėtų stiprinti santykius su vaiku ir jam į atmintį įstrigtų visam likusiam gyvenimui. Siekdami šio tikslo, pasidalysime svarbiausio-

Kai vaikas prašo
ką nors pasakoti,
jis trokšta ne siužeto,
o jūsų dėmesio.

mis istorijų pasakojimo mokslo žiniomis ir pristatysime paprastą metodą, kurį sėkmingai taikome jau daugiau kaip trisdešimt metų. Pats metodas kur kas senesnis (jam gal 60 tūkstančių metų) – mes tik lengvai ir suprantamai jį aprašėme. Praktiniai pratimai ir pasakojimų pavyzdžiai padeda jį pritaikyti gyvenime. Neabejojame, kad perskaitę knygą iki galo įgausite daugiau pasitikėjimo savimi. Kodėl? Nes puikūs pasakotojai jau esate. Tik gal dar to nežitate.

Visi, kuriems yra tekę pasakoti vaikams, žino paprastą dalyką: baigus pasakoti, apima jausmas, kad ne tik sukūrei gerą istoriją, bet ir suartėjai su vaiku. Gydytojai šį jausmą vadina prieraišumu, dėl kurio pamišę kone visi tėvai. Bet prieraišumas – keistas ir kartais permainingas reiškinys. Žurnale „Psychology Today“ teigiama, kad 40 procentų JAV vaikų bendraujant su tėvais trūksta sveiko prieraišumo, todėl tikėtina, kad užaugę šie vaikai sunkiai palaikys tvirtus santykius. Pagrindinis prieraišumo teorijos principas teigia, kad tvirtas ryšys su vienu ar abiem tėvais pirmais gyvenimo metais padeda vaikui užmegzti gerus santykius vėliau gyvenime. Kadangi mums, socialioms būtybėms, santykiai labai svarbūs, nuo jų priklauso ir įvairūs akademiniai ir profesiniai pasiekimai, psichinė sveikata ir teigiamas savęs vertinimas.¹

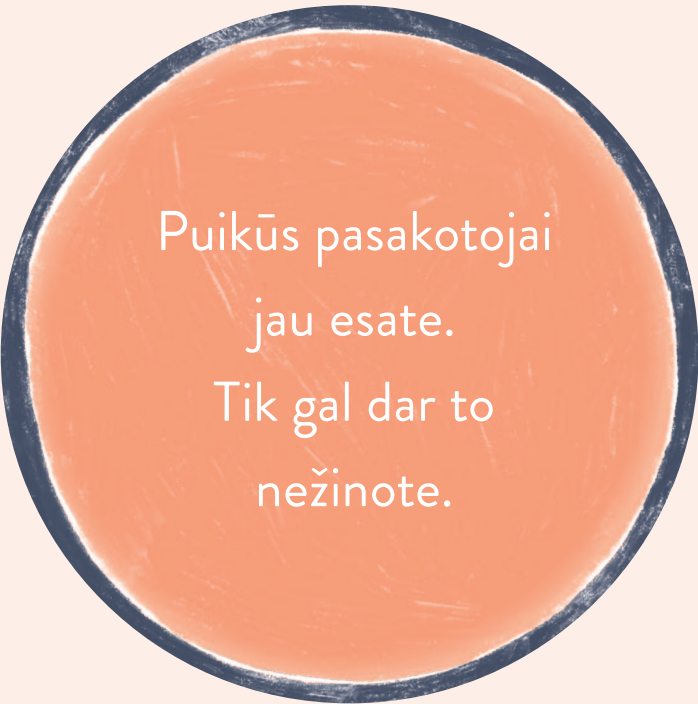
O štai vaikai, kuriems prieraišumo vaikystėje trūksta, užaugę nesugeba kurti tvirtų santykių, todėl patiria sunkumų mokslo įstaigose, profesinėje srityje ir kenčia nuo įvairių elgsenos sutrikimų – nerimo, pykčio, atsakomybės vengimo.

Visgi labai svarbu prieraišumo netapatinti su meile. Tėvams mylėti vaikus visiškai įprasta, ir taip būna dažnai, bet sveiko prieraišumo jausmas su vaikais jų nesieja. Didelę įtaką daro ir modernus gyvenimas. Tiek tėvai, tiek vaikai vis daugiau laiko praleidžia prie ekranų, o jų dienotvarkė vis labiau įtempta. Tai visiškai suprantama. Ir patys esame užimti žmonės. Štai kodėl norime padėti tėvams su vaikais užmegzti tiesioginį, artimą ryšį.

Istorijų pasakojimas – senas, laiko patikrintas būdas šiam tikslui pasiekti, o šiuolaikinis mokslas suteikia keletą įdomių įžvalgų, kodėl jis toks paveikus. Tačiau vienas jo ypatumas akivaizdus – tai nieko nekainuoja. Šis metodas yra labai natūralus ir suderinamas su bet kurios šeimos religinėmis, socialinėmis ir kultūrinėmis nuostatomis. To net nereikia mokyti – visai kaip nereikia mokyti vaikščioti. Tai pavyksta savaime. Štai kaip giliai žmonijos sąmonėje įsišaknijęs istorijų pasakojimas.

Istorijų pasakojimą antropologai tyrinėja jau ilgus dešimtmečius. Jie nustatė, kad geriausi pasakotojai dažnai užimdavo iškilią socialinę padėtį.² Panašiai ir šiuolaikiniame pasaulyje. Šiais laikais pasakojimai yra virtę milžiniško masto komercine veikla. Jie dažnai mus pasiekia per kino filmus, knygas, muziką ir vaizdo žaidimus. Juos kuriantys aktoriai ir rašytojai yra labiausiai šlovinami visuomenės nariai ir įžymybės.

Bet šeimoje pasakojimams vis tiek tenka išskirtinis vaidmuo. Jie ne tik stiprina prieraišumą, bet ir tėvams tampa savotišku šveicarišku peiliuku – daugiafunkciu prietaisu, padedančiu vaiką išmokyti naujų gebėjimų, atjautos, išvaduoti

Puikūs pasakotojai
jau esate.
Tik gal dar to
nežinote.

nuo sunkių emocijų ir padėti suprasti sudėtingų gyvenimo akimirkų duotas pamokas. Netrukus pamatysite, kad tarp svetimos ir savos istorijos pasakojimo – didžiulis skirtumas.

Panašiai skiriasi pomidorų tyrė skardinėje ir namie gamintas marinaros padažas. Įgudęs pasakotojas pasirenka įvykius ir daiktus iš tiesioginės vaiko aplinkos, pavyzdžiui, darže skinamus pomidorus ir žoleles, ir apie juos sukuria pasakojimą, kurio ne tik smagu (ir skanu) klausytis, bet kuris skirtas konkrečiam, toje aplinkoje augančiam vaikui.

Šioje knygoje supažindinsime su pagrindiniais intuityvaus pasakojimo elementais, kad galėtumėte improvizuoti kurti savas istorijas ir idėjų semtis tiesiai iš savo ir vaiko gyvenamosios aplinkos. Mūsų – tėvų ir mokytojų – pasakojimo praktika siekia šimtus, gal net ir tūkstančius valandų, bet ši knyga tikrai ne apie tai, kaip pasakoti mūsų ar kieno nors kito istorijas. Ji – vien apie tai, kaip pasakoti savašias.

Kodėl? Nes svarbiausias istorijų pasakojimo ypatumas – santykių stiprinimas. Teko regėti, kaip išgirstas pasakojimas vaikui praskaidrino dieną, suteikė vertingų gyvenimiškų pamokų, tėvams leido užsitarnauti vaiko pasitikėjimą, netgi padėjo šeimoms įveikti artimojo mirties sukeltą skausmą. Jei manytume, kad viso to pasiekti padėjo papasakotos istorijos, jas čia išspausdintume. Bet, mūsų įsitikinimu, jos, kaip ir visi geri pasakojimai, gimė meilės pripildytoje pasakotojo ir klausytojo aplinkoje. Tie pasakojimai išsirutuliojo tyliai, kone slėpingai, ir pasiekė tuos, kurie troško klausytis. Štai kodėl savo vaikui tampate geriausiu pasakotoju.

Silkė – Valdorfo ugdymo programos mokytoja, su darželinio amžiaus vaikais dirba daugiau kaip trisdešimt metų. 1995-aisiais ji tapo Valdorfo mokyklos Tause (Naujoji Meksika) bendrasteigėja ir šiandien yra įkūrusi nepriklausomą miško darželį, pavadintą „Tauso žemės vaikai“. Tauso mieste išgarsėjusi lėlių teatro spektakliais ir pasakojimais, ji konsultuoja visos šalies mokytojus ir mokyklas. Joe dvejus metus dirbo su Silke „Tauso žemės vaikų“ darželyje, o 2018-aisiais jo pastangomis duris atvėrė pirma ir antra mokyklos klasės, kurios glaudžiai bendradarbiauja su Silkės darželiu. Joe taip pat yra laisvai samdomas internetinio žurnalo „Fatherly“ straipsnių autorius ir kampanijos #GreatDad, kuria siekiama pristatyti šauniausius Jungtinių Valstijų tėčius, sumanytojas.

Mums abiem istorijų pasakojimas – neatsiejama kasdienybės dalis. Pasakodami mokome kitus ir smagiai leidžiame laiką. Mūsų ugdymo įstaigose didžiąją laiko dalį vaikai būna lauke, mokydamiesi Naujosios Meksikos šiaurės miškuose ir tarpekliuose, o mes dažnai pasakojame apie ten aptinkamus gyvūnus ir augalus, būsimas atostogas arba kuriame istorijas apie su vaikais pagamintus rankdarbius. Mūsų istorijų veikėjai dažnai atsiduria situacijose, kurias vaikai neseniai turėjo galimybę stebėti patys. Pasakojimuose minime lipnius klases daiktus ir retsykais išskylančias elgesio problemas. Pasakojimų pabaigoje vaikai dažnai šūkteli: „Tai pati įdomiausia kada nors girdėta istorija!“

Taip, pasakoti mokame puikiai, bet kur kas svarbesnis mus su vaikais jungiantis emocinis ryšys ir bendri potyriai, kaip ir tai, kad mūsų pasakojimuose dominuoja įvykiai ir

daiktai, kuriuos vaikai atpažįsta. Kai pasakojame vadaudamiesi tokiu požiūriu, nesiekiame sukurti įdomiausio siužeto pasaulyje. Tai būna vaikams artimi pasakojimai iš kasdienybės, kurie suartina tėvus (ar mokytojus) ir vaikus, stiprindami tarpusavio pasitikėjimą.

Šiandien galima rasti šimtus knygų su įvairiais pasakojimais. Kai kuriose mokoma pasakoti ir apie pasakojimus

Knygoje, kurią laikote rankose, pasakojimų rinkinio nerasite.

Ji jums padės sukurti savus pasakojimus.

pateikiama bendresnės informacijos. Tarp jų yra puikių knygų, bet visose pirmiausia siekiama atgaminti ar perpasakoti kitų sukurtas istorijas. Mūsų knygos tikslas ne toks. Knygoje, kurią laikote rankose,

pasakojimų rinkinio nerasite. Ji jums padės sukurti savus pasakojimus.

Mūsų siūlomas metodas paprastas. Jį naudojame kasdien pačiais įvairiausiais būdais ir labai lanksčiai. Iš esmės jis pagrįstas specialistų patarimais ir akademiniiais tyrimais. Tačiau vienintelis reikalingas gebėjimas – emocinis ryšys su vaiku, o kaip jį palaikyti, žinote geriau nei bet kas kitas.

Šį pasakymą palyginkite su Marie Shedlock žodžiais jos klasikinio veikalo „The Art of the Storyteller“ („Pasakojimo menas“) įžangoje: „Reikia tikėtis, kad vieną dieną istorijas mokinių grupėms pasakos tik specialistai, kurie ilgai ir pasišventusiai mokėsi pasakojimo meno.“ M. Shedlock tai sako vedama pačių geriausių ketinimų, bet jos žodžiai visiškai prieštarauja mūsų teiginiams. Gerai pasakoti sugeba

visi, ir joks specialistas neprilygs jaukumui, kurį sukuria dėmesingų ir mylinčių tėvų ar globėjų pasakojimas apie vaikui artimą aplinką. Kodėl? Nes pasakojant svarbiausia savitarpio ryšys, o ne siužetas.

Šioje knygoje aprašytas intuityvus metodas labai paprastas: iš pradžių reikėtų pasirinkti daiktus ir užsiėmus, kurie vaikui tiesiogiai pažįstami. Kartais jūsų užduotis bus sudėtingesnė, pavyzdžiui, vaikų barnį pavaizduoti pasakojimu apie voverių kivirčius, o kartais visai paprasta, pavyzdžiui, pastebėjus, kad vaikas laksto basas, papasakoti, kas nutiko, kai batų raišteliai nusprendė pasivaikščioti prie upelio. Tokie pasakojimai priverčia vaikus kikenti ir mąstyti. Jie pasijunta pasakojimo dalimi, nes atpažįsta jų veikėjus ir įvykius savame gyvenime, todėl jaučiasi matomi.

Tai dar ne viskas. Kadangi intuityvūs pasakojimai gimsta stebint tiesioginę vaiko aplinką, jie dažnai paskatina leisti į žaidimus. Taip atsiranda graži pasakojimo kilpa, kuri nuodugniau aprašyta 1-ame skyriuje. Pavyzdžiui, nesunku įspėti, ką darys batus radęs vaikas, neseniai girdėjęs pasakojimą apie raištelius.

Visuose šios knygos skyriuose aprašomi pasakojimų kūrimo metodo elementai, bet kiekviena tema nagrinėjama atsietai nuo kitų, todėl lengva susirasti tai, ko reikia. Kiekvienam skyriui perskaityti neprireiks ir dešimties minučių, o jo pabaigoje rasite pasakojimo pavyzdį, iliustruojantį skyriuje pateiktus patarimus. Knygą tikriausiai nesunkiai įveiktumėte vienu prisėdimu, bet būtų daug geriau – ir labai siūlytume taip daryti, – jei perskaitę skyrių pamė-

gintumėte papasakoti istoriją savo vaikams, o kitą dieną skaitytumėte toliau. Kad pradėti būtų lengviau, kiekviename skyriuje yra praktinių pratimų. Kad ir ką sakytų Marie Shedlock, geras pasakojimas tikrai neturi būti tobulas. Kur kas svarbiau – nuolatinė praktika. Skubėti nėra kur.

Tikime šiuo metodu, nes naudojame jį kone kasdien. Per daugybę metų įsitikinome, kad jis veikia įvairiausiose situacijose. Jį galima taikyti lanksčiai ir nesunku įvaldyti. Esminius jo principus pravartu žinoti, ypač jei pasakoti dar tik pradėsite, bet dviejų vienodų pasakojimų ir dviejų

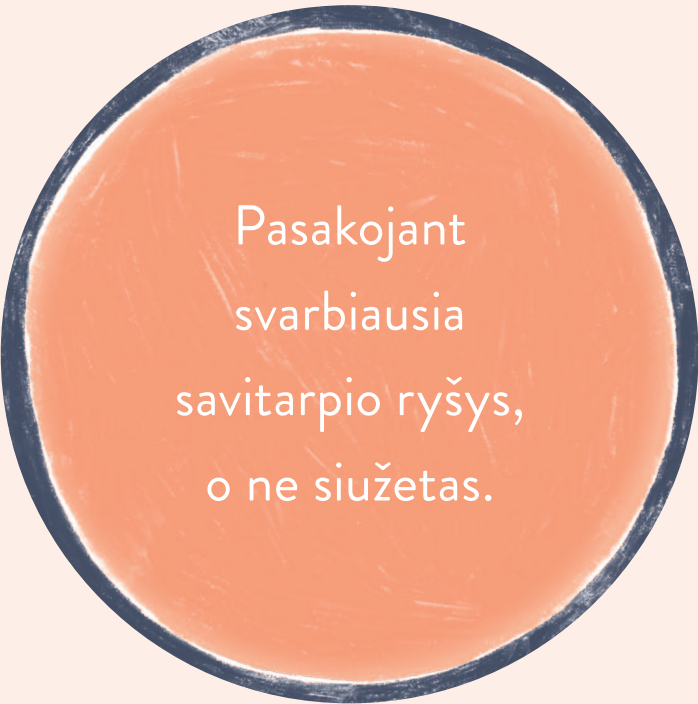
Geras pasakojimas tikrai neturi būti tobulas.

Kur kas svarbiau – nuolatinė praktika.

vienodų pasakotojų niekada nebus. Geri pasakojimai, kaip ir geri žmonės, gali būti patys įvairiausi, visai kaip kalnyno viršukalnės, atskirtos slėnių ir upelių. Atraskite savo vietą, savo pasakojimo stilių. Jūsų

pasakojimai vertingiausi taps tada, kai nustosite vadovautis patarimais ir leisite lietis savo vidinei istorijai, kuri jau gyvena jumoje.

Tikimės, kad ši knyga padės jums suprasti svarbiausią dalyką – *jūs jau esate geras pasakotojas*. Pačia tikriausia prasme būtent tai jus ir daro žmogumi. Gebėjimas pasakoti – neatsiejama jūsų dalis, visai kaip plaukai arba į kitus pirštus atsukti nykščiai. Todėl nepamirškite – jei užsimanėte marinaros padažo, gaminkitės jį patys, pirmus kelis kartus išbandydami skirtingus receptus. Netrukus suprasite, kad tyrė skardinėse jam neprilygsta. Bet kai jau atrasi-
te sau labiausiai patinkantį skonį, receptų knygelę meskite

Pasakojant
svarbiausia
savitarpio ryšys,
o ne siužetas.

šalin. Intuicija jus ir jūsų vaikus nuneš toliau, nei būtumėte galėję įsivaizduoti.

Mokslinis istorijų pasakojimo aspektas

Faktinius duomenis apie istorijų pasakojimą mokslininkai kaupia jau ilgus metus: pasakojimai mums padeda lengviau įsiminti informaciją, sutelkti dėmesį, išsiugdyti atjautą ir nepalūžti užklupus gyvenimo sunkumams. Bet tik visai neseniai keletas žmonių susidomėjo, kodėl taip yra.

„Kodėl šiais reikiamybės laikais tiek daug laiko praleidžiame pasakodami apie tai, ko, kaip puikiai žino tiek pasakotojas, tiek klausytojas, niekada nebuvo ir nebus?“³ Tokiu įvadininiu klausimu pradedama evoliucijos teoretiko Briano Boydo knyga „On the Origin of Stories“ („Apie pasakojimų kilmę“). Panašus klausimas keliamas Davido Sloano Wilsono knygos „Darwin’s Cathedral“ („Darvino katedra“) puslapiuose. Šio iškilaus Bingamtono universiteto biologijos ir antropologijos profesoriaus darbai įvertinti nesuskaičiuojama gausybe apdovanojimų, o neseniai jam skirtas Nacionalinio mokslo fondo finansavimas, kuris leis išplėsti evoliucinių studijų programą sukuriant nacionalinį konsorciumą. Ar gali būti, klausia profesorius, kad kultūriniai (jo atveju, būtent religiniai) pasakojimai klausytojams, kaip atskirai grupei, suteikia aiškių evoliucinių pranašumų?⁴ Panašių klausimų tyrimų sritis tokia plati, kad ją apžvelgti šioje knygoje neįmanoma (mes – tik vaikų darželio pedagogai!). Vis dėlto dažnėjančios kognityvinės elgsenos

tyrėjų, neuromokslininkų ir evoliucijos teoretikų diskusijos atskleidžia nepaprastai daug įdomių dalykų apie istorijų pasakojimo svarbą, todėl į tą pasaulį pravartu žvilgtelėti bent pro mažą langelį.

Paprastai tariant, esame išskirtinai sociali gyvūnų rūšis, kartais vadinama „supersocialia“. Mūsų rūšiai ir atitinkamai atskiriems individams sėkmingai iškilti didžia dalimi padėjo gebėjimas bendradarbiauti – ir varžytis – tarpusavyje. Plonytė linija, skirianti mūsų šeimos, klano ir kaimynų bendradarbiavimą ir varžymąsi, paskatino sukurti įspūdingas priemones, kaip dalytis informacija, ją nutylėti, įspėti kitų ketinimus ir perduoti ar užmaskuoti savuosius.

Iš šių priemonių viena svarbiausių – istorijų pasakojimas. Taip aplinkiniams pasakome, kas nutiko, ką būtume norėję matyti nutinkant arba ką mielai darytume dabar. Stanfordo universiteto Verslo mokyklos rinkodaros profesorė Jennifer Aaker, teigia, kad pasakojimais perteiktą informaciją prisimename net „iki 22 kartų geriau nei grynus faktus“.⁵ Pasakojimai taip pat tampa pagrindine apgaudinėjimo ar stengimosi apgauti priemone. Dauguma pričiuptų keturmečių spontaniškai suregs kokią nors istoriją, kad nereikėtų pasakyti nemalonios tiesos.⁶

Ne ką geriau elgiasi ir suaugusieji. Beveik 65 procentus viešojo kalbėjimo sudaro gandai.⁷

Istorijų pasakojimas – kur kas daugiau nei vien tiesos sakymas ar melas. Kaip žinome iš milijardus dolerių kainuojančių kino filmų, skaitomiausių knygų ir 30 tūkstančių metų senumo piešinių olose, pasakojimai – vienas labiausiai žmonių dėmesį prikaustančių užsiėmimų. Už

gerą pasakojimą mokame pinigus, nors, kaip taikliai teigia Brianas Boydas, „ir pasakotojas, ir klausytojas žino, kad pasakojamų įvykių niekada nebuvo ir nebus“. Kodėl?

Be paprasčiausio tiesos sakymo arba melavimo, pasakojimais siekiama patraukti dėmesį, atkartoti veiksmus ir elgseną (taip pat ir emocijas) ir kurti pasitikėjimą. Istorijų pasakojimas – pagrindinis būdas perduoti vertybes savo socialinės grupės nariams, taip pat ir savo vaikams. „Pasakojimai, – rašoma žurnalo „The Atlantic“ straipsnyje, – leidžia pajusti, kad pasaulis paklūsta mūsų valiai. Jie leidžia išvelgti tvarką, kur tvyro chaosas... Tai egzistencinis problemų sprendimo būdas.“⁸

Gal dabar bus lengviau suprasti Davido Sloano Wilsono teiginį apie evoliucinį pranašumą, kurį klausytojams suteikia religiniai ir kultūriniai pasakojimai. Anot Wilsono, bendruomenės narių bendradarbiavimas visuomet buvo esminė išgyvenimo sąlyga. Tačiau „mylėti tobulą Dievą ir vykdyti jo valią – daug paprasčiau, nei mylėti netobulą kaimyną vykdant jo valią“. Kitaip tariant, „klausytojui lengvai suprantamas tikėjimas pramanytais dalykais, skatinantis atitinkamai prisitaikyti, pranoks tikėjimą tikrais, faktiniais dalykais, kuriam suvokti reikia daktaro laipsnio“. Svarbu pabrėžti, kad D. S. Wilsonas netvirtina, kad religiniai įsitikinimai yra pramanyti (arba teisingi) – kad ir kokie būtų, jie giliai persunkti pasakojimų, kurie skatina tam tikrą elgseną.

Daugelis tėvų kasdien tuo įsitikina. Vaikai vaidina ir pasakoja neseniai girdėtus, skaitytus ar matytus pasakojimus – gal ką tik perskaitytą knygą apie Harį Poterį, gal

Disney'aus animacinį filmą. Taip pat elgiasi ir suaugusieji: dažnai cituoja patikusių kino filmų veikėjų žodžius ir netgi perima kai kuriuos išskirtinius mėgstamų veikėjų bruožus.

Istorijų pasakojimas – vienas pagrindinių būdų tėvams perteikti kultūrinę patirtį (arba pamokymus) vaikui. Ne vien pamokymus, bet ir gyvenimo būdą, požiūrį, bendravimo toną, užtikrintumą, šeimos istoriją. „Pradėjus klausytis pasakojimo, smegenų virpesiai pradeda sinchronizuotis su pasakotojo smegenų virpesiais“, – interneto svetainėje *npr.org* rašo Elena Renken⁹. Taip ji apibūdina Prinstono universiteto psichologijos ir neurologijos mokslų profesorius Uri Hassono atliktus darbus. Šio žmogaus kalbai TED konferencijoje apie istorijų pasakojimą ir komunikaciją išties vertėtų nepagailėti laiko.

Istorijų pasakojimas, kaip ir prisilietimas, taip pat yra viena puikiausių priemonių artumui ir pasitikėjimui kurti. Žmonės, dažnai pasakojančius vienas kitam, paprastai sie-

Istorijų pasakojimas yra viena puikiausių priemonių artumui ir pasitikėjimui kurti.

ja išskirtinis, ilgalaikis ryšys. Štai kodėl viena svarbiausių žurnalo „Psychology Today“ rekomendacijų tėvams, norintiems išauginti laimingą vaiką, – skaityti balsu¹⁰. Pasakojimo turinys praktiškai neturi jokios reikšmės. Labiausiai

trokštame emocinio artumo, ir, kaip paaiškėja, niekas jo nesukuria geriau nei istorijų pasakojimas.

Jonathanas Gottschallas savo populiarioje knygoje „The Storytelling Animal“ („Pasakojantis gyvūnas“) rašo, kad išgalvotos istorijos „paveda tapti atjautesniu žmogumi, suge-

bančiu geriau spręsti gyvenimiškas dilemas“.¹¹ Jo teigimu, pasakojimai – tai generalinė tikro gyvenimo repeticija. Jis cituoja Kalifornijos universiteto Los Andžele (UCLA) novatorių neuromokslininką Marco Iacoboni, tyrinėjantį veidrodinius neuronus: „Atjaučiame išgalvotų istorijų veikėjus <...>, nes ir patys jaučiamės kaip jie.“ Pasakojimai nėra evoliucinis defektas. Apibendrindamas J. Gottschallas teigia: „Grožinė kūryba <...> mums naudinga.“

Labai viliamės, kad ši knyga jus įkvėps prisiminti istorijų pasakojimo tradicijas. Šią teisę įgijote gimdamas, ir tam nereikia jokių paminėtų įmantrių akademinių sąvokų. Tiesą sakant, didžiąją dienos dalį ir taip praleidžiate pasakodami – gal sau pačiam, bendradarbiams ar draugų kompanijai. Kaip taikliai pasakė J. Gottschallas: „Pasakojimas žmogui – kaip vanduo žuviai.“ Priemonės turite. Turite ir praeitį. Sąmoningai imdamasis pasakotojo vaikui vaidmens, leisitės į tą pačią kelionę, į kurią jau vyko milijonai tėvų ir globėjų. Įgiję daugiau praktikos, gal net atrasite savyje išskirtinį pasakotoją. Aišku tik viena: emocinis ryšys, natūraliai užsimezgantis pasakojant istorijas, bus ir jus, ir jūsų vaiką ilgai džiuginsianti dovana.

Jūsų rankose – paprasta, tačiau
įspūdinga knyga, mokanti
patirti istorijų pasakojimo
vaikams džiaugsmą.

„Istorijų pasakojimas – neabejotinai geriausias būdas įtvirtinti informaciją ar idėjas klausytojo galvoje. Ši knyga padės suprasti, kad pasakojimas – ne-pamainoma pedagoginė priemonė.“

– **DR. JANE GOODALL,**

DBE, Jane Goodall instituto įkūrėja
ir JT taikos pasiuntinė

„Ši knyga jus nepastebimai sužavės
ir leis užmegzti tvirtą ryšį su vaikais.
Pajusite, kad galite pasakoti.“

– **KIM JOHN PAYNE,**

šeimų konsultantas ir knygos
„Auklėjimas paprastumo dvasia“ autorius

„Geriausias istorijas sukuria tie,
kurie mus gerai pažįsta. Ir jei pasakoti
nedrįstate, ši knyga jums visokeriopai
pagelbės.“

– **STEVE BIDDULPH,** „New York Times“
bestselerio „Laimingi vaikai“ autorius

„Žmonės pasaulį pažįsta daugiausiai
per pasakojimus, o tai reiškia, kad
pasitelkus kruopelę fantazijos ir šūsnį
meilės, galima keisti savo mylimų
žmogučių pasaulį.“

– **BILL MCKIBBEN,** aplinkosaugininkas
ir „New York Times“ bestselerio
„The End of Nature“ autorius

„Tikiu, kad šie išmintingi praktiniai
patarimai – tai viskas, ko reikia, kad
mamos ir tėčiai su vaikais užmegztų
dvasingus, mylinčius ir produktyvius
santykius.“

– **FR. RICHARD ROHR,**
„New York Times“ bestselerių autorius,
Veiklos ir kontempliacijos centro įkūrėjas